

FÓKUSZPONT

AZ EURÓPAI RELOKÁCIÓS
MEGÁLLAPODÁSOK

Az Európai Unió a Migrációs és Menekültügyi Paktumot megelőzően négy alkalommal kísérletezett a tagállamok közötti relokációval. A 2015-ös migrációs válságot követően bevezetett elgondolás célja a – többségében mediterrán – frontországok tehermentesítése.

A 2015-ös migrációs válság tetőpontján a tagállamok nagyrészt egymástól eltérő álláspontokat képviseltek a migráció kérdésével kapcsolatban. A nagyszámú érkező, illetve a dublini rendszer teljesíthetetlen kihívások elé állította a dél-európai országok migrációs rendszereit. A kihívásra válaszul az Európai Bizottság kidolgozta a kvótarendszert, amelynek a célja Olaszország és Görögország részleges tehermentesítése volt. A Bizottság elképzelései szerint a kvótarendszer alapja egy „objektív, a tagállamok befogadási és integrációs képességeire alapozó” szám. A képlet kiemelten kezelte a tagállamok lakosságszámát, illetve gazdasági mutatóit. Habár az elképzelést heves viták övezték, az elkészült tervezet végül 160 000 menedékkérő és irreguláris migráns relokációját irányozta elő 2017 szeptemberéig. Végül az első két év alatt valamivel több, mint 20 000 személyt sikerült másik tagállamba áthelyezni. Az Európai Unió adatai szerint az áthelyezettek száma napjainkra 34 700 főre emelkedett. A kvótarendszer tervezetét Magyarország és Szlovákia bíróságon is megtámadta, ám az Európai Unió Bírósága elutasította a keresetet.

A következő relokációs ügyet a tengerből kimentett irreguláris migránsok kérdése szolgáltatta. A kérdés elsősorban Olaszország és Málta nyomására került napirendre. A témával foglalkozó sajtótermékek nagy része szerint a tervezet a kevés támogató miatt végül nem fog megvalósulni. A megoldást végül a Vallettai Nyilatkozatban Franciaország és Németország által megfogalmazott önkéntes vállalás jelentette. A megegyezést követően hozzávetőlegesen 3 000 személyt helyeztek át Olaszországból és Máltáról más európai országokba.

2020-ban Görögország migrációs problémái miatt az Európai Bizottság segítségét kérte. A testület által kidolgozott akcióterv a pénzügyi támogatás mellett magában foglalt egy relokációs mechanizmust is. A megoldás lehetővé tette kísérő nélkül érkező kiskorúak, veszélyeztetett menedékkérők, illetve nemzetközi védelmet szerzett személyek átszállítását az Európai Unió 13 tagállamába és 3 további társult országba. A 35 millió eurós támogatással működő projekt részeként 5 000 embert szállítottak át a jelentkező országokba 2022 októberéig.

A 2022. június 21-én elfogadott Szolidaritási Nyilatkozat biztosított lehetőséget az Önkéntes Szolidaritási Mechanizmus létrehozására. A Mechanizmus célja, hogy támogassa a mediterrán tagállamokat a migráció kezelésében. A Mechanizmuson keresztül az Európai Bizottság pénzügyi forrást biztosít, valamint ellenőrzi a relokációs programok végrehajtását, miközben folyamatos kapcsolatot tart fent a résztvevő államokkal. Fontos azonban kiemelni, hogy hat tagállam – köztük Magyarország – visszautasította a nyilatkozat aláírását. A programmal kapcsolatos nehézségeket illusztrálja továbbá az is, hogy 2023 februárjáig mindössze 435 menedékkérőt sikerült áthelyezni. A Mechanizmussal kapcsolatos legújabb hír szerint az Európai Bizottság másfél millió eurós büntetés befizetésére szólította fel Írországot, miután az nem tudott megfelelő szálláshelyet találni az átvenni szándékozott 350 menedékkérőnek.

Összességében elmondható, hogy az eddigi relokációs próbálkozások az eltérő politikai vélemények következményeként csak mérsékelt sikereket tudnak felmutatni.